

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра історії, археології, інформаційної та архівної справи

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФСЬКІ ПРОБЛЕМИ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ

Освітня програма Агрономія

Спеціальність 201 Агрономія

Галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство

Затверджено на засіданні кафедри
історії, археології, інформаційної
та архівної справи
Протокол № 1 від 28 серпня 2023 року

КРОПИВНИЦЬКИЙ – 2023

ЗМІСТ

1. Загальна інформація.
2. Анотація до дисципліни.
3. Мета та завдання дисципліни.
4. Формат дисципліни.
5. Програмні результати навчання.
6. Обсяг дисципліни.
7. Ознаки дисципліни.
8. Пререквізити.
9. Технічне й програмне забезпечення /обладнання.
10. Політика дисципліни.
11. Навчально-методична карта дисципліни.
12. Система оцінювання та вимоги.
13. Рекомендована література та інформаційні джерела.

1. Загальна інформація

Назва курсу	ФІЛОСОФСЬКІ ПРОБЛЕМИ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ
Викладач	Стежко Зоя Василівна, кандидат філософських наук, доцентка кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи
Профайл викладача	https://www.researchgate.net/profile/Zoia-Stezhko ORCID – 0000-0002-0172-4487 https://publons.com/researcher/2953586/ Web of Science ResearcherID AAI-2780-2021 https://scholar.google.com/citations?view_op=list_works&hl=ru&user=xzh-RwAAAAJ
Контактний телефон	050 9394358
Е-пошта	zoiastez@ukr.net
Фейсбук	www.facebook.com/z.stezhko
Консультації	<i>очні</i> – відповідно до затвердженого графіку консультацій; <i>онлайн</i> – е-листування, у месенджері (Facebook-Messenger), вебінари на платформі Zoom (за запитом здобувача вищої освіти)
Система дистанційного навчання	http://moodle.kntu.kr.ua/

2. Анотація до дисципліни

Навчальна дисципліна «ФІЛОСОФСЬКІ ПРОБЛЕМИ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ» належить до складу нормативних дисциплін магістерської підготовки і містить у собі короткий виклад історії взаємодії філософії та науки, гносеології та епістемології. Також предметом даної дисципліни є пізнання різнорідних аспектів техніки та технологій у їх заломленні – у логічній послідовності – на спеціально-науковий, загальнонауковий (міждисциплінарний) та філософський рівні методології. Програма також націлена на аналіз основних світоглядних та методологічних проблем, які виникають у суспільстві та науці на сучасному етапі розвитку, та на отримання уявлень щодо тенденцій розвитку суспільства та науки – у яких раціональна філософія виконує не лише методологічну, а й прогностичну функцію.

3. Мета та завдання дисципліни

Мета вивчення дисципліни - формування у здобувачів II освітньо-наукового рівня вищої освіти «магістр» концептуальних знань в області філософських проблем наукового пізнання, зокрема:

- 1) уявлення про принципи, категорії, закони та методи філософії в їх концептуальній єдності – як гранично узагальненого теоретичного ядра методології науки;
- 2) філософської культури – глибинного, сутнісного пізнання навколишнього світу; критичного, креативного мислення у рамках філософсько-етичної парадигми;
- 3) навичок застосування філософської методології у конкретнонауковому освоєнні дійсності

Завданням вивчення дисципліни є формування ЗК та СК – загальних та спеціальних компетентностей:

- ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК2. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
- ЗК3. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

Спеціальні компетентності:

- СК1. Здатність керувати колективом, забезпечувати розвиток персоналу, толерантно сприймати соціальні, етнічні та культурні відмінності.
- СК8. Здатність до розробки та викладання навчальних дисциплін у закладах вищої та фахової передвищої освіти.

У моделі загальних та професійних компетентностей навчальної дисципліни «Філософські проблеми наукового пізнання» також важливим є набуття соціальних «гнучких» навичок (soft-skills): емоційний інтелект, ненасильницьке спілкування, управління знаннями, людьми і собою, ощадливість у виробництві, екологічне мислення.

4. Формат дисципліни

Денна форма навчання викладання курсу передбачає: традиційні лекційні заняття із застосуванням електронних презентацій у поєднанні з практичними роботами: формат очний (offline / Face to face).

Заочна форми навчання – під час сесії формат очний (offline / Face to face), у міжсесійний період – дистанційний (online).

5. Результати навчання

При вивченні дисципліни магістрант має набути наступних програмних результатів навчання (РН):

- РН2. Інтегрувати знання з різних галузей для розв'язання складних теоретичних та/або практичних задач і проблем агрономії.
- РН8. Управляти робочими процесами, які є складними, непередбачуваними, приймати ефективні рішення, оцінювати і порівнювати альтернативи, аналізувати ризики.
- РН12. Добирати оптимальну стратегію господарювання в агрономії, у тому числі за нечіткості цілей та невизначеності умов.

6. Обсяг дисципліни

Вид заняття	Кількість годин
лекції	28
семінарські	14
самостійна робота	48
Всього	90

7. Ознаки дисципліни

Рік викладання	Курс (рік навчання)	Семестр	Спеціальність	Кількість кредитів / годин	Кількість змістових модулів	Вид підсумкового контролю	Нормативна / вибіркова
2023/2024	2	3	Спеціальність 201 Агрономія	3/90	2	Залік	Нормативна

8. Пререквізити

Ефективність засвоєння змісту дисципліни “ФІЛОСОФСЬКІ ПРОБЛЕМИ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ” значно підвищиться, якщо здобувач вищої освіти за II освітньо-науковим рівнем «магістр» попередньо опанував матеріал таких дисциплін: «Історія України», «Фізика», «Вища математика», «Філософія» тощо освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Важливою є здатність вільно спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, а також здатність до абстрактного мислення за логікою філософських принципів – раціональності, об’єктивності, детермінізму, конкретності істини; філософського методу сходження від абстрактного до конкретного; загальнонаукових методів: абстрагування, формалізації, аналізу-синтезу, індукції-дедукції.

9. Технічне й програмне забезпечення / обладнання

Для викладання дисципліни “ФІЛОСОФСЬКІ ПРОБЛЕМИ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ” застосовуються: мультимедійні засоби, персональні комп’ютери, локальна комп’ютерна мережа, вільний доступ до Інтернету, відкрита бездротова мережа Wi-Fi.

10. Політика дисципліни

При організації освітнього процесу в Центральноукраїнському національному технічному університеті студенти, викладачі та адміністрація діють відповідно до: «Положення про організацію освітнього процесу в ЦНТУ» (http://www.kntu.kr.ua/doc/doc/The_provisions_of_company_profile.pdf); «Положення про організацію вивчення вибіркового навчального плану здобувача вищої освіти» (<http://www.kntu.kr.ua/doc/doc/vibir.pdf>); «Положення про дотримання академічної доброчесності науково-педагогічними працівниками та здобувачами вищої освіти ЦНТУ» (<http://www.kntu.kr.ua/?view=univer&id=50>); «Положення про систему забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти у ЦНТУ». Режим доступу: http://www.kntu.kr.ua/doc/doc/polozh_system_yakosti.pdf.

Академічна доброчесність: очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлювати наслідки її порушення. Детальніше за посиланням: <http://www.kntu.kr.ua/doc/dobro.pdf>

Відвідування занять: очікується, що всі студенти відвідають лекції та практичні заняття курсу. Пропущені заняття мають бути відпрацьовані не пізніше, ніж за тиждень до залікової сесії.

Поведінка на заняттях: недопустимість запізень на заняття, списування та плагіат, несвоєчасне виконання поставленого завдання.

11. Навчально-методична карта дисципліни

Тема	Кількість год.		
	лекції	практичні заняття	самостійна робота
Змістовий модуль 1. Фундаментальні засади філософського осмислення наукового пізнання.			
Тема 1. Наукове знання та його особливості.	2	2	2
Тема 2. Структура наукового пізнання.	2		2
Тема 3. Методологія наукового пізнання: поняття, класифікаційні рівні і основні принципи.	2	2	6
Тема 4. Методи наукового пізнання.	2	2	6
Тема 5. Етапи становлення і розвитку науки. Ч. 1.	2		2
Тема 6. Етапи становлення і розвитку науки. Ч. II.	2		2

Тема 7. Теоретичні моделі та загальні закономірності розвитку науки.	2	2	4
Змістовий модуль 2. Філософсько-методологічний контекст природничих наук, техніки та екології			
Тема 8. Загальна характеристика сучасної науки.	2		4
Тема 9. Онтологічні, логіко-гносеологічні та аксіологічні проблеми сучасної науки.	2		2
Тема 10. Філософсько-методологічні проблеми математики	2	2	4
Тема 11. Принципи сучасної фізики: філософський аналіз	2	2	4
Тема 12. Філософсько-методологічні проблеми фізики	2	2	4
Тема 13. Техніка як особлива філософська проблема. Екологічна криза	2		4
Тема 14. Філософські проблеми сучасного інформаційного суспільства.	2		2
Разом – 90	28	14	48

12. Система оцінювання та вимоги

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне опитування, письмовий контроль, тестовий контроль.

Форма підсумкового контролю: залік.

Контроль знань і умінь здобувачів (поточний та підсумковий) здійснюється згідно з кредитною трансферно-накопичувальною системою організації освітнього процесу в ЦНТУ. Рейтинг здобувача другого рівня вищої освіти із засвоєння дисципліни визначається за 100 бальною шкалою. Він складається з рейтингу поточної навчальної роботи впродовж семестру, для оцінювання якої призначається 100 балів.

Розподіл балів, які отримують здобувачі при вивченні дисципліни «Філософські проблеми наукового пізнання»

Види активності: Л (лекція); П (пр/зан.); С (сам/роб)	Поточне тестування та самостійна робота																					Мод	
	Змістовий модуль 1																					1	
	Тема 1			Тема 2			Тема 3			Тема 4			Тема 5			Тема 6			Тема 7			тест	50
	Л	П	С	Л	П	С	Л	П	С	Л	П	С	Л	П	С	Л	П	С	Л	П	С	10	
-	5	4	-		4	-	4	5	-		5	-	3	5	-		5	-	3	4			

Види активності:	Змістовий модуль 2																					тест	мод.2	залік
	Тема 8			Тема 9			Тема 10			Тема 11			Тема 12			Тема 13			Тема 14					
Л (лекція);	Л	П	С	Л	П	С	Л	П	С	Л	П	С	Л	П	С	Л	П	С	Л	П	С	10	50	
П (пр/зан.);																								
С (сам/роб)	-		5	-	3	5	-		5	-	3	5	-		5	-	4	5	-	4	4			

Види активності - Л – лекція, П – практична робота, С – самостійна робота.

13.Рекомендовані література й джерела

Базова:

- Добронравова І. С. Практична філософія науки = Практическая философия науки = Practical philosophy of science: [зб. наук. пр.]. Київ; Суми: Університетська книга, 2017. – <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/Dodr-phil-2017.pdf>
- Кузь О.М., Чешко В.Ф. Філософія науки: навчальний посібник. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. <http://www.repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/17865/3/2017%20-%20%D0%9A%D1%83%D0%B7%D1%8C%20%D0%9E%20%D0%9D%2C%20%D0%A7%D0%B5%D1%88%D0%BA%D0%BE%20%D0%92%20%D0%A4.pdf>
- Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. // За ред. І. С. Добронравової, О. В. Руденко. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2018. <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/Methodol.pdf>
- Петінова О. Б. Філософія науки: навч. посіб. Одеса, 2018. https://uni-sport.edu.ua/sites/default/files/vseDocumenti/filosofiya_ta_metodologiya_nauky.pdf
- Петрушенко В. Л. Філософія і методологія науки: навч. посіб. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2016. <https://vlp.com.ua/node/15148>
- Семенюк Е.С. Філософія сучасної науки і техніки: підручник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка. 2017. <https://www.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/08/Melnyk60h84-2016-ilovepdf-compressed.pdf>
- Стежко, З. В. Філософські проблеми наукового пізнання: навч.-метод. посіб. / З. В. Стежко, С. П. Римар; М-во освіти і науки України, Центральноукраїн. нац. техн. ун-т. – Кропивницький: ЦНТУ, 2022. – 141 с. <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/12347>
- Ханстантинов В. О. Філософія науки: Курс лекцій. Миколаїв: МНАУ, 2017. http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2176/1/Filosofiya_nauky_kurs_lektsiy.pdf
- Штанько В.І. Філософія і методологія сучасної науки. Підручник Харків: ХНУРЕ, 2017. – <http://openarchive.nure.ua/handle/document/7072>
- Z. Stezhko, Philosophical Problems of Scientific Cognition: tutorial // Stezhko Z., Rymar S. Ministry of education and science of Ukraine. Central Ukrainian National Technical University, 2023 – 140 p. Second edition, revised <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/13096>
- H. Scientific Method. The Stanford Encyclopedia of Philosophy 2016. - <http://plato.stanford.edu/archives/sum2016/entries/scientific-method>
- Wagenknecht S. Empirical Philosophy of Science: Introducing Qualitative Methods into Philosophy of Science. // N.-Y.: Springer International Publishing. 2015. Pages 1-10 <https://www.springer.com/gp/book/9783319185996>

Сучасні публікації (за профілем навчальної дисципліни «Філософські проблеми наукового пізнання»):

1. Barney Walker. Enquiry and the Value of Knowledge: <https://doi.org/10.1017/S0031819119000408> Published online by Cambridge University Press: 10 October 2019, pp. 93-112 (**Web of Science**)
2. Juliusz Doboszewski. Epistemic Holes and Determinism in Classical General Relativity <https://doi.org/10.1093/bjps/axz011> The British Journal for the Philosophy of Science, Volume 71, Issue 3, September 2020, Pages 1093–1111 (**Web of Science**): <https://academic.oup.com/bjps/issue>
3. Onora O'Neill. Trust and Accountability in a Digital Age: Published online by Cambridge University Press: 14 October 2019 (Vol. 95, Issue 1 (**Web of Science**) <https://www.cambridge.org/core/journals/philosophy/article/trust-and-accountability-in-a-digital-age/ADBDD9EEF4426590D5A60AF87611240D>
4. Roberto Albano Tommaso Maria Fabbry. Epistemological Alternatives // System, Actor, and Process Process: Keywords in Organization Studies, pp.23-25: <https://naukoved.at.ua/BOOK-SOZIOLOG-11-07-2014.pdf>
5. Franca d'Agostini. Misunderstandings about truth // Church, Communication and Culture. 2019, vol. 4, no. 3, 266–286 file:///D:/Admin/Desktop/%D0%9F%D0%A0%D0%9E%D0%A7%D0%98%D0%A2%D0%90%D0%9D%D0%90/Misunderstandings_about_truth.pdf
6. Christman J. Social and Political Philosophy. A contemporary introduction // New York, London: Routledge Taylor & Francis Group, 2017. - <https://www.taylorfrancis.com/books/9781315693323>
7. Stezhko, Z. & Shalimova, N. 2022. Problems and Prospects for the Formation of a General Methodology of Knowledge. Philosophical Reflections. *Filosofija-Sociologija*. T. 33. Nr. 3 – С. 197–205 (**Web of Science, Scopus**). <https://doi.org/10.6001/fil-soc.v33i3.4765>
8. Stezhko, Z., Kharchenko, J., Shalimova, N. G. Hegel's "Philosophy of science" as methodology for researching socio-historical processes // *Наукове пізнання: методологія та технологія. Серія: Філософія*. - 1(45). – Одеса, 2020. – С. 149-157. (Кат. Б.). <https://doi.org/10.24195/sk1561-1264/2020-1-19>
9. Стежко З.В. Проблема існування в логіці та математиці // *International Science Journal. Section: Philosophy*. – №3 (12). – Warsaw, Poland: Wydawnictwo Naukowe iScience", 2019. С. 69-79. <https://sciencecentrum.pl/wpcontent/uploads/2019/11/POLISH%20SCIENCE%20JOURNAL%20%E2%84%9612%20%28web%29.pdf>

Джерела:

1. Вітгенштейн Л. Tractatus logico-philosophicus. Філософські дослідження. - Київ: Основи, 1995. http://shron1.chtyvo.org.ua/Wittgenstein_Ludwig/Filosofski_doslidzhennia.pdf
2. Гадамер, Г.Г. Истина і метод. Том 1: Герменевтика I: Основи філософ. Герменевтики. К.: Юніверс. 2000. 456 с. https://shron3.chtyvo.org.ua/Gadamer_Hans-Georg/Istyna_i_metod_t1.pdf
3. Дерріда, Ж. Цілі людини. Після філософії: кінець чи трансформація? К.: Четверта хвиля. 2000. С. 114-145. https://shron1.chtyvo.org.ua/Derrida_Jacques/Tsili_liudyny.pdf
4. Jean-Francois Lyotard. "The Postmodern Condition: A Report on Knowledge". Available at: <https://oceanofpdf.com/authors/jean-francois-lyotard/>

